

* * *

УДК 32–327

Шевченко О. В.

кандидат політичних наук, доцент, доценткафедри міжнародних медіакомунікацій і комунікативних технологій, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), elena_shevchenko@bigmir.net;

Волковоцька Т. В.

студентка, Інститут міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (Україна, Київ), tayasik@yahoo.com

СПІВВІДНОШЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА ЗВ'ЯЗКІВ З ГРОМАДСЬКІСТЮ В КОНТЕКСТІ ПОБУДОВИ МІЖНАРОДНОГО ІМІДЖУ КРАЇНИ

Розглянуто взаємозв'язок між публічною дипломатією і зв'язками з громадськістю, виявлено основні потенційні галузі співпраці між дисциплінами в контексті розбудови міжнародного іміджу країни.

Ключові слова: публічна дипломатія (ПД), зв'язки з громадськістю (ПР), глобалізація, міжнародний імідж, таргетинг, комунікація, позиціонування.

Існують різноманітні підходи до визначення понять: публічна дипломатія (ПД) та зв'язки з громадськістю (ПР) в міжнародному контексті. Обидва терміни тісно пов'язані з розбудовою міжнародного іміджу країни та позиціонуванням на міжнародній арені. Такі підходи вперше знайшли своє відображення і повне висвітлення в США. Так, за визначенням Е. Джоуліна: «Публічна дипломатія – це процес встановлення зв'язку між державою та іноземною громадськістю з метою пояснення національних ідей та ідеалів, державних інституцій, культури, а також національних інтересів та політичних спрямувань» [3]. За визначенням Шарпа: «Публічна дипломатія – це процес, за допомогою якого, представляються інтереси країни за допомогою прямого зв'язку з аудиторією». В той час, як зв'язки з громадськістю (Public relations) в міжнародних відносинах, переважно визначають, як – діяльність, що проводиться країною для створення позитивного образу в міжнародному співтоваристві. В міжнародних відносинах особлива роль належить створенню іміджу держави та іміджу її політичного лідера. Обидві характеристики видаються на перший погляд досить подібними [2, с. 617].

Концептуальні підходи і дослідження взаємозв'язків між публічною дипломатією та зв'язками з громадськістю (ПР), були предметом дослідження багатьох науковців з точки зору досягнення країною своїх політичних цілей протягом багатьох років. Ще й до сьогодні, досить мало емпіричних досліджень, які висвітлюють відмінності та спорідненості цих двох понять. Метью Армстронг, який був керівником дорадчої комісії з питань публічної дипломатії США, у 2009 році зазначив: «Публічна дипломатія – не є ПР». На його думку, сила залучатимі міжнародну спільноту до будь-яких питань являється прерогативою національної безпеки країни і публічної дипломатії а не ПР. Така думка є поширеною серед представників дипломатичних відомств країн, які, переважно, визначають зв'язки з громадськістю, як функцію популяризації бізнес ідей. Погодженою, є думка, що ПР в міжнародних відносинах є елементом «пропагандистського» впливу, в той час, коли основною метою публічної дипломатії є завоювання лояльності і довіри. Науковці, що

притримуються протилежного погляду, зазначають, що практики публічної дипломатії не володіють достатніми знаннями для розуміння того, що багато концептуальних підходів публічної дипломатії, насправді, є давно розробленими ПР-стратегіями. Публічна дипломатія та зв'язки з громадськістю мають безліч підходів та визначень [1, с. 241].

Не дивлячись на наявність очевидних паралелей між ПР та ПД, небагато вчених розглядали такі до 2010 р. Одним з них був американський вчений Летанг, який описав три спільні функції зв'язків з громадськістю та публічної дипломатії: репрезентаційна (ораторська, захисна); діалогічна (переговорна, встановлення миру); дорадча (консалтинг). Летанг також запропонував детально дослідити відмінності галузей, щоб надати практичні рекомендації для вдосконалення. Надалі, все більше і більше науковців почали досліджувати цю проблематику. Так, американський професор Д. Кракенберг підкреслив, що США повинні відійти від пропаганди і зосередитись на публічній дипломатії, яка базуватиметься не тільки на правилах міжнародних відносин, а і на теоріях і моделях, які притаманні науці про зв'язки з громадськістю. Науковець Мелісон також підкреслив наявний взаємозв'язок між ПР та ПД. Сигніцер та Вамзер написали, що зв'язки з громадськістю і публічна дипломатія, по суті, являються стратегічними комунікаціями і, зазвичай, мають справу з наслідками, які виникають в процесі зворотнього зв'язку між країною та спільнотою. Саме наявність споріднених задач між ПР та ПД дозволяють говорити про співвідношення двох підходів [1, с. 241].

Аргументуючи подібність понять, слід згадати американського дослідника Сноу, що вважав, що для повного розуміння цих підходів слід повернутись до їх витоків. Сноу підкреслив, що публічна дипломатія зосереджена на міжкультурному аспекті спілкування, цей аспект завжди мав висвітлення в практиках ПР. Таким чином, досконала модель ПР, окреслена в працях Груніга і Доц'єра, розглядає міжкультурний аспект ПР, як можливу фундацію для публічної дипломатії в сучасних реаліях. Підтримуючи таку саму думку, Фіцпатрік запропонувала розглядати зв'язки з громадськістю як ефективний культурний та етичний інструмент для досягнення країною своїх цілей з розбудови і підтримки міжнародного іміджу. Більш компромісним, вважають підхід, який постулює, що уряд може бенефіціювати від застосування разом ПР та ПД, при цьому застосовуючи методи та техніки ПР, та залучаючи провідних спеціалістів з політичних комунікацій. З впливом і розвитком технологічної бази, стає все важче розмежувати ПР та ПД, із збільшенням впливу інтернету та соціальних медіа, все більше людей стають соціально активними і починають робити вклад в розвиток суспільної думки і внутрішніх та зовнішніх політичних процесів. Саму тому, публічну дипломатію стає все важче розглядати окремо в світлі глобальних технологічних трансформацій. Розуміючи такі тенденції, Юн перевірів доцільність поєднання таких понять за допомогою проведення семінарів із зв'язків з громадськістю для дипломатів. Результати були вражаючими і показали абсолютну перевагу доповнення практики публічної дипломатії концепціями та постулатами ПР [4, с. 48].

Науковці погоджуються щодо необхідності проведення відповідних досліджень для виявлення найбільш актуальних форм і аспектів співпраці ПР та ПД. Дослідники в сфері політичних комунікацій також стверджують про необхідність визнання ролі ПР в контексті міжнародної комунікації, що на їх думку, сприяло би подоланню прірви між зв'язками з громадськістю та публічною дипломатією. Штробек, написав про те, що публічну дипломатію наразі в світі розглядають, як основну складову міжнародних відносин країни, в той час, як міжнародні ПР заходи проведені країною є ключовими елементами ведення ПД. На противагу Штробеку, Макнамара запропонував розглядати зв'язки з громадськістю, як галузь яка має перебрати принципи публічної дипломатії в глобальному світі. Він підкреслив, що в той час, коли ПД, міжнародні відносини та політичні науки фактично не мають ніяких протиріч при порівнянні один з одним, фахівці з ПР, намагаються розглядати галузь з боку доцільності доповнення політичних дисциплін, в тому числі публічної дипломатії. Згідно Макнамари, унікальні аспекти публічної дипломатії включають: застосування технік міжособистісної комунікації, формальні протоколи по врегулюванню конфліктів, навики ведіння переговорного процесу, плюралізм поглядів та довгострокові перспективи. В результаті чого, можна зробити висновок, що ПР також може перебрати міжкультурну складову публічної дипломатії, що допоможе краще орієнтуватись в етнічному аспекті комунікацій [6].

Дослідження з медійного аспекту публічної дипломатії, проведене Ентманом показало можливість покращення урядової діяльності з питань міжнародних відносин та міжнародної комунікації при поєднанні необхідних знань ПР і ПД. Було запропоновано змінити стиль спілкування з аудиторією в публічній дипломатії на більш близький до стілю в ПР: інтерактивний та емпатичний. Таким чином, в умовах глобалізації публічна дипломатія буде більш ефективна в контексті досягнення взаєморозуміння, а не в односторонніх заявах, направлених на трансформацію свідомості аудиторії. Як в зв'язках з громадськістю, так і в публічній дипломатії різноманітність підходів успішних практиків цих дисциплін робить складним визначення чітких критеріїв для досягнення успіху в цих галузях.

Не дивлячись на те, що дослідження підходів, необхідних для успішності публічної дипломатії менш чітко окреслені, спостерігається деякий прогрес у дослідженнях в обох галузях. Так, в сфері зв'язків з громадськістю, національна американська комісія з питань ПР – відіграє головну роль в розробці практик та методик для навчання і тренінгу спеціалістів з ПР. Основні рекомендації в цій галузі представлені, як “цілі для досягнення професійної досконалості практиками та тренерами ПР”. Національна американська комісія з питань ПР визначила необхідні знання та навики для випускників факультету зв'язків з громадськістю та також необхідний мінімум релевантних дисциплін. Комісія доповнила свій список предметів для післядипломної освіти. Якщо проаналізувати рекомендовані дисципліни, можна сформулювати наступний список: 1) Комунікація; 2) Менеджмент; 3) Мультикультурність та Глобалізація; 4) Історія Дисципліни та Фахові Дослідження. Комунікація включає наступні основні аспекти:

комунікаційні стратегії впливу, теорії комунікації та ПР, побудова зв'язків, мовна досконалість в усній та письмовій формі, мистецтво переконання в усній та письмовій формі, публічні виступи і презентації, критичне мислення, продукування таргетингових повідомлень [5]. У блоці Менеджмент можна виділити наступне: концептуальні підходи до менеджменту, інформаційний менеджмент, організаційний менеджмент, комунікаційний менеджмент, кризовий менеджмент, ризик-менеджмент, стратегічне планування, сегментація аудиторії, лідерство та підприємництво. Блок Мультикультурність та Глобалізація робить основний аспект на наступних предметах: суспільні тренди, парадокси глобалізації, проблеми різнокультурності, світові, економічні та соціальні питання, крос-культурні та крос-статеві особливості. Історія Дисципліни та Фахові Дослідження фокусується на наступних дисциплінах: історія ПР, основні методи дослідження та аналізу, практика досліджень та прогнозування, нагальні проблеми, збір та обробка даних. Детальний аналіз, запропонованих американською комісією з питань ПР ключових дисциплін дає змогу чіткіше зрозуміти потенційно споріднені галузі дослідження ПР та ПД. Так, можна простежити необхідність інтеграції деяких основних дисциплін з блоку комунікації в існуючі концепції та практики публічної дипломатії. З роками досліджень, можна виділити наступні ключові постулати публічної дипломатії: вплив (на поведінку, думки, переконання іноземної аудиторії), інформативна комунікація (освіта іноземної аудиторії щодо місії, принципів та цінностей країни), встановлення контактів (підтримка важливих контактів з таргетинговою закордонною аудиторією), просування та реклама (просування вибіркового національного аспекту іноземній аудиторії), політика (участь країни в міжнародних відносинах), пропаганда (підтримка військового авторитету) [7].

Отже, після детального аналізу можна дійти висновку, що не дивлячись на різноманітність підходів, існує певний зв'язок між ПР та публічною дипломатією. Доцільним для досягнення побудови оптимального іміджу країни в умовах глобалізації є залучення певних практик та підходів ПР до публічної дипломатії. Ключовими такими напрямками могли б стати: медійний аспект ПД, стратегічне планування, сегментація твтаргетинг аудиторії.

Таким чином, для встановлення та підтримки сильного міжнародного іміджу країни співпрацю в галузях публічної дипломатії (ПД) та зв'язків з громадськістю (ПР), можна вважати абсолютно необхідною. Комплексне та різноманітне дослідження ефективності інтеграції ПР та ПД буде поглиблено досліджуватись в майбутньому. В свою чергу, застосування такої практики було б актуальним і для України.

Список використаних джерел

1. Анхольт С. Бренд Америка / Саймон Анхольт, Джеремі Хильдберг. – М. : Добрая кн., 2010. – 241 с.
2. Галумов Э. А. PR в международных отношениях / Э. А. Галумов // Информация. Дипломатия. Психология. – М. : Известия, 2002. – 617 с.
3. Политика. – Психологический словарь. – М., 2002.
4. Black.S. TheEssentialsofPublicRelations – Kogan, London, 1993. – P.38.
5. King A.S., Schneider B. The First Global Revolution: A Report by the Council of the Club of Rome. – N. Y., 1991.
6. Mowlana H. Global Communication in Transition. The End of

Diversity? – ThousandKaks, London, NewKeihi, 1996.

7. Schwartzberg R.J. *SociologyPolitique*. – Paris, 1988. – P.45.

References

1. Anhol't S. Brend Amerika / Sajmon Anhol't, Dzheremi Hil'dert. – M.: Dobraja kn., 2010. – 241 s.
2. Galumov Je.A. PR v mezhdunarodnyh odnoshenijah / Je.A. Galumov // Informacija. Diplomacija. Psihologija. – M.: Izvestija, 2002. – 617 s.
3. Politika. – Psihologicheskij slovar'. – M., 2002.
4. Black.S. The Essentials of Public Relations – Kogan, London, 1993. – P.38.
5. King A.S., Schneider B. The First Global Revolution: A Report by the Council of the Glub of Rome. – N. Y., 1991.
6. Mowlana H. Global Communication in Transition. The End of Diversity? – Thousand Kaks, London, New Keihi, 1996.
7. Schwartzberg R.J. *Sociology Politique*. – Paris, 1988. – P.45.

Shevchenko E. V., Political Science, Associate Professor, Department of International Media Communication and communication technologies, the Institute of International Relations of Kyiv National University Taras Shevchenko (Ukraine, Kiev), elena_shevchenko@bigmir.net
Volkovetska T.V., student, Institute of International Relations of Kyiv National University Taras Shevchenko (Ukraine, Kiev), tayasik@yahoo.com

Connections between public diplomacy and public relations by the formation of international image of the country

The relationship between public diplomacy and communication, identified the main potential areas of cooperation for the disciplines in the context of building an international image.

Keywords: public diplomacy (PD), public relations (PR), globalization, international image, targeting, communication, diversification.

Шевченко Е. В., кандидат политических наук, доцент, доценткафедры международных медиакоммуникаций и коммуникативных технологий, Институт международных отношений Киевского национального университета им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), elena_shevchenko@bigmir.net

Волковецкая Т. В., студентка, Институт международных отношений Киевского национального университета им. Тараса Шевченко (Украина, Киев), tayasik@yahoo.com

Соотношение публичной дипломатии и связей с общественностью в контексте построения международного имиджа страны

Рассмотрена связь между публичной дипломатией и связью с общественностью, выявлены основные потенциальные области сотрудничества для дисциплин в контексте построения международного имиджа.

Ключевые слова: публичная дипломатия (ПД), связь с общественностью (ПР), глобализация, международный имидж, таргетинг, коммуникация, позиционирование.

* * *

УДК 141.7:130.2

Шедяков В. Е.

доктор социологических наук, кандидат экономических наук, независимый исследователь (Украина, Киев), shedyakov@mail.ru

ОРГАНИЗАЦИОННАЯ КУЛЬТУРА КОРПОРАЦИИ КАК УСЛОВИЕ СООТВЕТСТВИЯ ТРЕБОВАНИЯМ РАЗВИТИЯ ТРУДОВЫХ ОТНОШЕНИЙ

Качество организации процесса труда закладывает основания формирования и реализации многих измерений общественной жизни, часто определяющим образом влияет на доминирование направления социогенеза.

В то же время обеспечение выживаемости и конкурентоспособности корпорации требует активного развития трудовых отношений, что, в свою очередь, ориентирует на создание и прогрессивную трансформацию ее организационной культуры.

Таким образом, на макро- и микроуровне формирования определяющих социальных тенденций важным условием создания устойчивого вектора прогрессивных преобразований выступает повышение уровня организации процесса труда, развитие производственной демократии, совершенствование механизмов ее развертывания.

При этом под влиянием происходящих в глобальном масштабе трансформаций, отражающих особенности информационной эры и присущего ей разде-

ления деятельности, изменяются эффективные формы соединения работников и средств производства.

В этом контексте рассматриваются основания системы воззрений на содержание и направления развития трудовых отношений в обществе. В анализ вовлекаются организационные условия их изменений на макро и микроуровнях.

Ключевые слова: труд, процесс труда, трудовые отношения, организационная культура.

(статья друкється мовою оригіналу)

Обеспечение выживаемости и конкурентоспособности корпораций и системы хозяйствования требуют постоянного развития трудовых отношений, а, значит, и организационной культуры. Американский аналитик Д. Сакс еще несколько лет назад в журнале *The Economist* отмечал, что карту мира надо разграничивать по признаку не идеологии, а технологического развития. И нынешнее могущество США часто связывается не только с ослаблением конкурентов (распадом коммунистической системы, кризисными явлениями в японской экономике, затормаживанием роста на развивающихся рынках и проч.), но и распространением американских культуры и ценностей, а также производства и распространения новых информационных и коммуникационных технологий [1].

Сегодня для изучения трудового поведения работников с успехом используют понятий отношений социально-экономических, трудовых, производственных, хозяйственных и т.п. Это оправдывается огромной ролью и многоаспектностью соответствующей сферы жизнедеятельности и задается стилистикой как мировоззренческого подхода, так и конкретных инструментальных задач. Перспективы последующего развития страны во многом зависят от теоретического анализа и практического использования концептуального коррелята “трудовые (промышленные) отношения – социальное партнерство – производственная демократия – человеческие ресурсы (человеческой потенциал) – управление человеческими ресурсами – модернизация технологий управления – человеческой капитал (человеческой фактор производства)”.

Осуществление модернистского проекта реального социализма во многом обеспечило именно во всемирном масштабе рост корзины социально-экономических прав и свобод. Вместе с тем, как определенная альтернатива начинает усиливаться учение о промышленных отношениях, на Западе активно осваиваются новые модели взаимодействия труда и капитала. Новые аспекты появились и с усилением процессов формирования информационной экономики, а также уничтожением социалистической системы. И сегодня особенно отчетливо видно: будущее будет принадлежать тем странам и регионам, которые внедряют эффективные модели конкурентности человеческого потенциала на базе, в первую очередь, развитию трудовых отношений. Часто, именно состояние человеческого фактора решающим чином предопределяет результаты производства в условиях усиления постиндустриальных тенденций. Тем более, как демонстрируют результаты исследований специалистов International Labour and Employment Relations Association, International Industrial Relations Association, International Labour Organization это относится к категории критически важных для хозяйственного цикла сотрудников. В результате парадоксальным образом нарастает объективная потребность в освобождении творческих способностей человека труда, однако – в условиях